

BI A Ł Y S T O K

Ogród pałacowy. Pod koniec wieku XVII własność Gryfitów-Branickich. Na miejscu starego dworu myśliwskiego opodał zwierzynca Stefan Mikołaj Branicki wznosił w roku 1691 pałacyk według planów arch. Tylmana z Gamerau. W latach 1711-1730 rezydencja białostocka została rozbudowana przez Jana Klemensa Branickiego, hetmana W.K. i kasztelana krakowskiego, jako zyskując miano Wersalu Podlaskiego. Po śmierci hetmana w 1772 r. przechodzi Białystok w ręce Potockich i Mostowskiej, którzy sprzedali dobra królowi pruskiemu w 1802 r. a następnie cesarwi Aleksandrowi I. W okresie tym pałac i ogród ulega ruinie i z czasem został przebudowany i zniszczony.

Mościński H.- Białystok, zarys historyczny. Białystok
Orłowski M.- Przewodnik po woj. białostockim 1933.
Warszawa 1935

Plan z roku 1799 przedstawia założenie białostockie z okresu schyłku świetności. Wjazd do pałacu prowadził groblą nad stawem, przez monumentalną bramę w kształcie wieży. Podwójny dziedziniec rozdzielony był murem, w którym główne przejście akcentowały rzeźby, przedstawiające Herkulesa w walce ze smakiem i z hydrą. Oficyny łączyły się z pałacem kolumnowymi podcieniami. Układ ogrodu był asymetryczny i mieścił się w dwóch poziomach, rozdzielonych tarasem, obejmującym wielkie partery na osi pałacu. Pod tarasem biegł kanał, tworzący przy pałacu basen z przylegającą wyspą, należąca do t.zw. małego zwierzyńca. Główna oś ogrodowa, biegnąca między wielkimi parterami, ozdobionymi fontannami, rzeźbami, wazami i kaskadami z drzewkami oranżeryjnymi, zakończona była mostem przez poprzeczne ramie kanału. Od strony południowej rozciągali się ozwrobel bosketów o strzyżonych ścianach alei, z fontanną na skrzyżowaniu osi. Pięć pawilonów ogrodowych akcentowało skrzyżowania lub zakoń

ezenie głównych ciągów kompozycyjnych. Konstrukcja planu ^{typu} ~~całego~~ założenia należy do tzw. układów sprzężonych, wiążących poszczególne elementy w logiczny i jasny system osi i węzłów kompozycji.

Opracowane na podstawie : "Plan...der Stadt Biallistok 1799 durch G. Becker..." 1:2175 w zbiorach Jana Glin-ki; pomiar inwentaryzacyjny St. Miłoszewskiego 1:500 z 1948 r. w archiwum Centr. Zarz. Muzeów i Konserw. Zabytków w Warszawie oraz badań archiwalnych autora.